

I. Inleiding en probleemstelling.

In de opdracht verleend aan de Working Party no. 3 van het Executive Committee, vervat in document CE(50)31 final, wordt als uiteindelijk doel van het onderzoek van deze Working Party genoemd het voorbereiden van een actie "to harmonize policies which might be thought necessary in order to arrive at closer economic and monetary association between them".

Elders spreekt men van het streven naar een Europese integratie, waarmede kennelijk hetzelfde bedoeld wordt. Welke term men overigens ook gebruikt, het spreekt wel haast vanzelf, dat een harmonisatie van de economische politiek der verschillende landen of de integratie van Europa nooit doel in zich zelf kan zijn. Het heeft geen zin economisch politieke maatregelen te harmoniseren, indien het niet vaststaat, dat hierdoor bepaalde voordelen te bereiken zijn. Wil men dus aan de eerdergenoemde begrippen enige inhoud geven dan zal men zich eerst een beeld moeten vormen van wat men er mede wil bereiken. Men zal moeten beginnen met vast te stellen, welke voordelen men wenst te behalen. Wanneer dit is gedaan kan men harmonisatie of integratie definiëren als het geheel van beslissingen en maatregelen, welke nodig en dienstig zijn om de gewenste voordelen te behalen.

Welke voordelen nu kan men verwachten van een dergelijke gemeenschappelijke politiek voor West-Europa als geheel en voor elk der deelnemende landen afzonderlijk.

II. Voordelen van integratie.

Afgezien van de directe politieke voordelen, waarvan de aanwezigheid thans wel vrij algemeen wordt onderkend, doch die hierbij buiten beschouwing kunnen blijven, is, wanneer men zich beperkt tot het zuiver economische gezichtspunt, kort gezegd het voordeel van een dergelijke integratie, gelegen in de opvoering van de efficiency van de Europese productie door het scheppen van grotere markten.

De Europese achterstand t.a.v. de arbeidsproductiviteit kan alleen worden ingehaald door een productie in grotere series en door uitbreiding van de gestandariseerde massa-productie. Hiervoor echter zijn grotere markten onmisbare voorwaarden, met name omdat hierdoor de concurrentie wordt

verschert, hetwelk weer de specialisatie bevordert. Door de hieruit voortvloeiende kostprijsverlaging zal het voor Europa mogelijk zijn op de eigen Europese markt te concurreren tegen de niet-Europese producenten en op de niet-Europese markt tegenover de aldaar optredende medeproducenten. Hierdoor zal voor Europa als geheel een importvermindering en een exportverhoging ontstaan, waardoor in de eerste plaats een hulp van buiten onnodig wordt, terwijl nadien dit proces zal leiden tot een verhoging van het Europese levenspeil.

Met het voorbeeld van de efficiënte Amerikaanse productie voor ogen, behoeft er niet aan te worden getwijfeld, dat deze voordelen aanzienlijk en bereikbaar zijn.

Bij al deze voordelen dient men echter zeker niet de ogen te sluiten voor het feit, dat er aan een dergelijk proces zowel voor West-Europa als geheel, als voor ieder der deelnemende landen afzonderlijk, bezwaren verbonden zijn, welke in het volgende kort zullen worden aangeduid.

III. Bezwaren van integratie.

A. voor West-Europa als geheel.

Wanneer men inderdaad alle voordelen, die een grote markt biedt, wil uitbuiten, dan zal als reeds gezegd de productie in de eerste plaats moeten worden gespecialiseerd en in de tweede plaats zoveel mogelijk geconcentreerd in die gebieden, welke daardoor krachtens hun natuurlijke geaardheid het best geschikt zijn. Aan deze concentratie zijn natuurlijk grenzen gesteld. Vele verzorgende industriën zijn niet in staat hun afzetgebied vanuit één productiecentrum over continentale afstanden uit te strkken (b.v. de tuinbouw, de bouwnijverheid, de aardolieraffinaderijen). De accentuering van de gunstigste vestigingsplaats, die door de integratie ontstaat, zal vooral bij nieuwe vestigingen op de voorgrond staan. Zonder twijfel echter zal zij t.a.v. die producten, welke vanuit één land over het gehele continent afzetbaar zijn, de concurrentieverhoudingen wijzigen en derhalve productieverschuivingen teweeg brengen. Het zal nodig zijn op kortere of langere termijn de productie in bepaalde gebieden te beperken en eventueel te staken en naar elders over te brengen. Weliswaar zal voor de beperkte of weggevalen

Handwritten notes:
Aanmerking:
a) wegeval
b) belangrijk verbaas en
c) economisch. economisch. economisch. economisch.
Zie ook pag 2

productie een productie van andere artikelen in de plaats komen, doch gezien het feit, dat de productiefactoren weinig mobiel zijn, betekenen deze verschuivingen ongetwijfeld een zekere mate van kapitaalverlies en een, zij het dan ook tijdelijke, "aanpassingswerkeloosheid".

Hoewel wij deze bezwaren duidelijk zien en de economische en sociale moeilijkheden niet onderschatten, zijn wij van mening, dat de Europese landen bij hun keuze niet alleen moeten overwegen, dat de grote voordelen, die een integratie op lange termijn zal opleveren, zwaarder wegen dan de genoemde bezwaren van tijdelijke aard, doch tevens wat de gevolgen zijn van het achterwege blijven van de integratie. In dat geval moet n.l. met zekerheid worden verwacht, dat Europa zijn economische en sociale problemen niet zal kunnen oplossen en derhalve zijn levenspeil zal moeten verlagen. Hoewel deze gevolgen niet voor alle deelnemende landen even zwaar zullen zijn, zullen zij toch door allen worden ondervonden.

naar voor

Integratie betekent het afstand doen van bepaalde maatregelen in de economische strijd ter bescherming van de nationale markt. Zonder integratie zal Europa bij de eerste conjuncturele inzinking terugvallen in een medogenloze strijd van allen tegen allen met de noodlottige gevolgen hieraan verbonden. Om zich hiervan een voorstelling te kunnen maken, behoeft men slechts terug te denken aan de situatie in Europa in de dertiger jaren. Hier komt nog bij, dat het politieke, sociale en economische weerstandsvermogen van het Europese continent nog belangrijk slechter is, dan toenmaals, waardoor de gevaren aan een dergelijke crisis verbonden op elk gebied nog zorgwekkender zullen zijn. Wij zijn daarom van mening, dat zelfs in het geval de directe voordelen en nadelen van de integratie aan elkaar gelijk zouden zijn, de laatstgenoemde zeer reële gevaren van het achterwege blijven van de integratie de doorslag moeten geven.

B. voor de deelnemende landen afzonderlijk.

Daar de bestaande tegenstand tegen de integratie slechts kan verdwijnen door het wegnemen van de bezwaren, die de verschillende landen tegen deze integratie hebben, is het noodzakelijk de belangrijkste redenen, die tot het opperen van deze bezwaren aanleiding geven, nader te analyseren.

Deze redenen kunnen in drie grote groepen worden gerubriceerd:

a. die, welke veroorzaakt worden door de bezwaren op korte termijn, welke inhaerent zijn aan de integratie.

Daar, zoals eerder gezegd, de te brengen offers (kapitaalverlies en tijdelijke werkeloosheid) zullen moeten voorafgaan aan de uiteindelijk te verkrijgen voordelen, zullen vele landen zich afvragen of de voordelen voor het eigen land wel zullen ontstaan en, indien zij al ontstaan, of zij zullen opwegen tegen de te brengen offers.

Verder zullen verschillende landen er voor bezorgd zijn, dat de offers, verbonden aan het aanbrengen van structurele wijzigingen en welke zeker voor bepaalde bedrijfstakken een achteruitgang betekenen met daaraan verbonden kapitaalverliezen en sociale spanningen, niet door de volksvertegenwoordigingen zullen worden aanvaard.

In de derde plaats vraagt men zich veelal af, of tijdens het verloop van het proces de eerste stappen niet meer nadelen dan voordelen zullen opleveren, welke niet te dragen consequenties hebben voor de werkgelegenheid, de betalingsbalans of de algemene positie van het land in de internationale concurrentie. (Men denke hier b.v. aan de liberalisatie !)

Tenslotte bestaat er bij verschillende deelnemende landen een zekere bezorgdheid over de vraag, of de integratie, wanneer eenmaal aangevangen, ook zal worden voortgezet, en niet halverwege, nadat de offers door het betrokken land zijn gebracht, geen verdere voortgang wordt gemaakt, waardoor de te verkrijgen voordelen achterwege blijven.

b. die, welke voortvloeien uit bepaalde structurele uitgangspunten, welke thans reeds onafhankelijk van de integratie bestaan.

In het algemeen gesproken, bestaan de hierbedoelde bezwaren hierin, dat men de positie van het betrokken land zodanig acht, dan men vreest, niet de middelen te bezitten om de in het uitzicht gestelde voordelen voor het eigen land te behalen.

Enkele voorbeelden hiervan zijn het bestaan van een kapitaalgebrek, hetwelk het onmogelijk maakt, die investeringen

te verrichten, welke nodig zijn om de voordelen van de integratie te kunnen benutten (Duitsland), of het aanwezig zijn van zodanige structurele moeilijkheden, die door de integratie niet kunnen worden opgelost, doch die wel moeten verdwijnen, alvorens van het betrokken land kan worden gevergd, dat het zijn medewerking verleent aan de tot een integratie leidende maatregelen (werkeloosheidsprobleem in Italië)

c. die, welke voortvloeien uit internationale bindingen.

In de eerste plaats is het denkbaar, dat een bepaald land zich niet bereid kan verklaren aan een integratie van de deelnemende landen van West-Europa mede te werken, omdat het de voorkeur geeft aan een integratie op een andere regionale basis, welke integratie niet in overeenstemming is te brengen met die welke West-Europa nastreeft.

Tenslotte kunnen er nog alle mogelijke bezwaren zijn van politieke en strategische aard, welke zich uiteraard aan een economische beoordeling onttrekken.

IV. De ontwikkeling van het integratie-proces.

Teneinde na te gaan op welke wijze aan de hierboven omschreven bezwaren zou kunnen worden tegemoet gekomen om de tegenstand der betrokken landen weg te nemen, is het noodzakelijk na te gaan, welke grenzen van nature zijn gesteld aan het tempo, waarin het integratieproces zou kunnen verlopen.

Met nadruk dient te worden vastgesteld, dat het ten enenmale onmogelijk is, in éénmaal op korte termijn een volledige integratie te bereiken.

Dit is niet alleen een gevolg van bovenomschreven zeer reële bezwaren, doch ligt in de aard van het integratieproces zelve. Dit is n.l. zo ingrijpend, dat afgezien van het feit, dat geen enkel land om politieke redenen bereid zal zijn dit zonder meer te aanvaarden, er een dermate onoverzichtelijke verwarde en gevaarlijke situatie zou worden geschapen, dat geen regering een dergelijke stap zou durven te nemen.

Ervan uitgaand, dat elk land van de voordelen van een integratie zal moeten profiteren, kan een dergelijke integratie slechts tot stand komen, wanneer de concurrentievoorwaarden der deelnemende landen, voor zover niet bepaald

door natuurlijke gaardheid op elkaar zijn afgestemd. Deze voorwaarde nu is op dit moment nog lang niet vervuld, men denke slechts aan verschillen in belastingen en sociale lasten, subsidies en exportpremies, invoerrechten, aan de systemen van dubbele prijzen en quantitatieve restricties, aan het verschil in loon- en prijspeil, in aanwezigheid van kapitaal en geschoold personeel en in productiemethoden.

Dit op elkaar afstemmen van de concurrentievoorwaarden nu is noodzakelijkerwijs een proces van lange duur. Immers is slechts een deel der factoren, die de concurrentie positie bepalen, op korte termijn te wijzigen. Zou men er toe willen overgaan de invloed van deze factoren op korte termijn uit te schakelen door b.v. te eisen een volledige afschaffing van invoerrechten, van subsidies, dubbele prijzen e.d. dan zouden de ongelijkheden in de concurrentieposities desalniettemin door niet zo snel te wijzigen factoren blijven bestaan, met als gevolg het optreden van in het kader van een volledige integratie niet verantwoorde verschuivingen met alle gevolgen van dien voor werkgelegenheid, kapitaalmarkt, betalingsbalans enz.

Bovendien zal het nodig zijn om de aanpassing aan de nieuwe structuur, welke door de integratie zal ontstaan zodanig te doen verlopen, dat het kapitaalverlies en de sociale spanningen tot een minimum beperkt blijven.

Het zal dus nodig zijn het integratieproces stap voor stap te doen voortschrijden, om de voordelen zo groot mogelijk en de nadelen in de overgangperiode zo klein mogelijk te doen zijn.

Wel zal echter elke maatregel er op moeten zijn gericht, het gestelde doel t.w. de grote markt te bereiken, hetzij door het scheppen van de voorwaarden, nodig om tot de gewenste integratie te geraken, hetzij om als overbruggingsmaatregel tijdelijk optredende nadelen of verstoringen weg te nemen of te verzachten.

V. Beginselen voor een praktische uitwerking.

Zoals boven reeds opgemerkt, zal het integratieproces étappegewijs moeten worden voltrokken. Dit betekent niet alleen, dat men niet ineens tot een volledige integratie kan komen met alle politieke maatregelen, die daarvoor

nodig zijn, doch tevens, dat men niet kan beginnen met de volledige realisatie van een bepaald deel van deze integratie. Met dit laatste bedoelen wij, dat men b.v. niet zonder meer kan overgaan tot een opheffing van de quantitative restricties tot 100% van het Europese handelsverkeer. Immers ter bereiking hiervan is weer de harmonisering van de economische politiek, de tariefpolitiek, de subsidiepolitiek e.d. nodig.

Het zal dus nodig zijn de verschillende facetten van de economische sociale en monetaire politiek in hun onderlinge afhankelijkheid te bezien, teneinde in de betrokken étappe op alle gebieden gelijktijdig een voortgang in de richting van het gestelde doel te bereiken. Anders gezegd men zal de integratie moeten nastreven door een harmonische coördinatie van de verschillende facetten van de economische politiek.

Deze étappegewijze benadering zal er op gericht moeten zijn de nadelen verbonden aan het integratieproces in elke étappe kleiner te houden, dan de in dezelfde étappe te verkrijgen voordelen, zodat elke stap in het integratieproces een min of meer zelfstandig geheel wordt. Hierdoor wordt de overzichtelijkheid van de voor- en nadelen aanzienlijk groter, terwijl de tijdsduur, binnen welke men zich bepaalde offers moet getroosten, die nog niet opwegen tegen de voordelen, beperkt wordt. Dit zal dus betekenen, dat de risico's, die de landen op zich nemen kleiner worden.

Het spreekt vanzelf, dat wanneer wij hier spreken over voor- en nadelen dit moet worden bezien voor elk land individueel.

De maatregelen, welke in elke étappe worden voorbereid en uitgevoerd, moeten, wil de integratie enige kans tot slagen hebben, zodanig zijn, dat daarbij de bezwaren der deelnemende landen als opgesomd in Hoofdstuk III worden ondervangen. Het zal dus nodig zijn deze bezwaren nog eens de revue te laten passeren en daarbij aan te geven op welke wijze zij kunnen worden weggenomen. Alvorens hiertoe over te gaan moeten echter nog enige beginselen van meer algemene aard worden aangegeven. Aan de bezwaren aan de integratie verbonden kan op twee principieel verschillende manieren worden tegemoet gekomen.

In de eerste plaats kan met het betrokken land het recht geven bepaalde tegenmaatregelen te nemen van tijdelijke aard en in de tweede plaats kunnen b.v. in de vorm van betalingen bepaalde compensaties worden verleend voor de ondervonden nadelen. Op beide mogelijkheden zal hieronder in concreto nog nader worden teruggekomen.

Een ander punt van algemene aard betreft de behandelingswijze der optredende moeilijkheden. Bij het étappegewijze opbouwen van het integratieproces zullen in elke étappe de moeilijkheden zich meestentijds slechts voordoen op het terrein van een beperkt aantal sectoren van het bedrijfsleven, terwijl bovendien meestal slechts een beperkt aantal landen bij de betrokken moeilijkheden zijn betrokken. Daarom verdient het aanbeveling deze moeilijkheden niet te veel in algemene termen te bespreken, doch ze zo veel mogelijk te localiseren.

Een bestudering van de moeilijkheden per bedrijfstak met slechts enkele geïnteresseerde landen heeft het voordeel, dat het probleem door wederzijdse concessies sneller een oplossing vindt. Deze procedure is bij de ontwikkeling van de Benelux gevolgd en heeft daar zijn doelmatigheid bewezen.

Gaan wij thans na op welke wijze de bezwaren der afzonderlijke landen kunnen worden ondervangen.

a. die, welke veroorzaakt worden door de bezwaren op korte termijn, welke inhaerent zijn aan de integratie.

Zoals reeds opgemerkt zijn bij de étappegewijze behandeling de problemen veel minder talrijk en tevens ook overzichtelijker en de risico's voor de deelnemende landen derhalve kleiner. Hierdoor zal deze groep van bezwaren reeds tot belangrijk kleinere proporties zijn teruggebracht. De nadelen van tijdelijke aard zullen echter blijven bestaan en zullen daarom door het treffen van tegenmaatregelen zoveel mogelijk moeten worden gecompenseerd.

Als reeds in de aanvang van dit Hoofdstuk weergegeven zijn hiervoor twee methoden in de eerste plaats kan men aan het betrokken land voor de tijdsduur van elke étappe de mogelijkheid geven om maatregelen te treffen, welke weliswaar op zichzelf in strijd zijn met de idee van integratie doch welke als overbrugging kunnen dienen om de betrokken

nadelen te compenseren of te verzachten.

Zo zou b.v. een bepaald land gelijktijdig met het besluit tot verdere afschaffing van quantitative restricties het recht moeten verkrijgen het invoerrecht op een bepaald artikel tijdelijk te verhogen, mits met een aflopende schaal, teneinde een noodzakelijke aanpassing over een ietwat langere periode te doen geschieden.

Een dergelijk invoerrecht zou dan echter van een geheel ander karakter zijn dan de protectionistische rechten, die thans nog zo veelvuldig bestaan.

Een tweede mogelijkheid is gelegen in het verstrekken van financiële compensatie b.v. door middel van een z.g. desinvesteringsbank.

b. die, welke voortvloeien uit bepaalde structurele uitgangspunten, welke thans reeds onafhankelijk van de integratie bestaan.

Wanneer zich het bezwaar voordoet, dat een land niet over de financiële of fysieke mogelijkheden beschikt om de voordelen, welke het in een bepaalde étappe zou kunnen behalen, ook werkelijk te realiseren, moet worden nagegaan, hoe het betrokken land aan deze middelen kan worden geholpen, hetzij door een gemeenschappelijke actie van de overige deelnemende landen, hetzij door hulp van buiten of anderszins.

Wanneer een der betrokken landen structurele moeilijkheden heeft, welke het nemen van maatregelen, die tot integratie moeten leiden, verhinderen, dan zal ook moeten worden getracht door een gemeenschappelijke actie deze moeilijkheden uit de weg te ruimen. Dit moet niet alleen gebeuren op grond van een zeker "esprit de corps" maar mede uit welbegrepen eigenbelang.

Dergelijke moeilijkheden zullen bij een verdergevoerde integratie, waardoor dus min of meer een nieuwe economische eenheid ontstaat, niet nalaten hun gevolgen te hebben voor de overige deelnemende landen en reeds uit dezen hoofde is gemeenschappelijke bestrijding ervan gebiedende eis.

c. die, welke voortvloeien uit internationale bindingen.

De landen, welke gelijktijdig een integrerend onderdeel van een andere economische gemeenschap vormen, nemen een geheel afzonderlijke plaats in. Met deze landen zullen

geheel afzonderlijke regelingen moeten worden getroffen, welke er enerzijds toe leiden, dat het betrokken land een zo groot mogelijke bijdrage tot de Europese integratie levert zonder het voordeel, dat het geniet uit hoofde van zijn lidmaatschap van de andere groepering, prijs te geven en anderzijds zodanig moeten zijn, dat de beperkte deelname van het betrokken land in de Europese integratie niet ook de gehele integratie van Europa deze zelfde beperkingen oplegt.

Hoe tegemoet kan worden gekomen aan de bezwaren, welke zijn gebaseerd op politieke of strategische overwegingen zal in elk geval afzonderlijk moeten worden nagegaan. Deze bezwaren zijn n.l. van te uiteenlopende aard om hiervoor een algemene richtlijn te kunnen geven.

Tenslotte moge nog een enkele algemene opmerking worden gemaakt over het tempo, waarin de verschillende étappes elkaar zullen moeten opvolgen.

Om het gehele proces niet meer te vertragen dan nodig is, moet het tijdschema zodanig zijn, dat elke volgende étappe niet langer wordt uitgesteld dan strikt noodzakelijk is om de landen de gelegenheid te geven de structurele aanpassing, die een gevolg is van de maatregelen in de voorafgaande étappe, uit te voeren.

VI. Praktische maatregelen ter uitvoering.

In het bovenstaande is getracht om, zij het ook in algemene lijnen, zo concreet mogelijk aan te geven volgens welke beginselen een integratie of economisch politieke harmonisatie zou moeten worden uitgevoerd.

In dit laatste Hoofdstuk willen wij trachten nog iets concreter te worden en aan te geven, welke stappen direct kunnen en moeten worden genomen om het integratieproces in gang te zetten.

In de eerste plaats zal de grootte van de eerste étappe moeten worden vastgesteld. Hiervoor is het nodig een bepaalde maatstaf te kiezen. Ter bepaling van deze maatstaf zal men in het oog moeten houden, dat het uiteindelijk doel van alle te nemen maatregelen moet zijn het scheppen van een grotere markt. Deze grotere markt kan slechts worden verkregen door een verruiming van de mogelijkheden voor

het inter-europese handels- en dienstenverkeer. Dit betekent derhalve niet alleen, dat men voor een bepaald gedeelte van de goederenuitwisseling de bestaande quantitative restricties opheft, doch dat tegelijkertijd alle maatregelen worden genomen, die er toe leiden, dat het goederenverkeer ook inderdaad toeneemt. Behalve de quantitative restricties zullen dus mede alle andere belemmerende factoren moeten worden weggenomen, zoals belemmerende tarieven, heffingen, belastingen, subsidies, dubbele prijzen. Men zal zich dus ten doel moeten stellen om in de eerste étape een bepaald gedeelte van het inter-europese verkeer van belemmeringen te bevrijden.

Het gedeelte van het goederen- en dienstenverkeer, dat van alle belemmeringen zal worden vrijgemaakt, kan op verschillende manieren worden bepaald, en wel door het aanwijzen van :

- a. een percentage van het totale goederen- en dienstenverkeer;
- b. bepaalde goederencategoriën;
- c. een combinatie van de onder a. en b. genoemde mogelijkheden.

De tweede methode, waar men dus bedrijfstakgewijze te werk gaat, heeft het voordeel, dat men onmiddellijk alle problemen die zullen ontstaan localiseert en derhalve de oplossing ervan vergemakkelijkt.

Nadat aldus de grootte van de étape bepaald is, zal elk land moeten aangeven om welke redenen het niet kan overgaan tot het nemen van de maatregelen, die nodig zijn om de ten doel gestelde bevrijding van remmende factoren te bereiken.

Op deze wijze verkrijgt men een inventarisatie van alle problemen, die met inachtneming van de richtlijnen, geschetst in Hoofdstuk V zullen moeten worden opgelost, om het gestelde doel te kunnen bereiken.

Wanneer deze procedure er inderdaad toe leidt, dat de goederenuitwisseling tussen de deelnemende landen wordt bevrijd van belemmeringen van alle mogelijke aard, zal men er ook op moeten kunnen rekenen, dat deze vrijheid inderdaad bestendig is. Immers zal deze vrijheid tot zekere consequenties t.a.v. de productie in verschillende landen leiden. Deze consequenties zijn nodig en gewenst

in het kader van de idee, die aan de integratie ten grondslag ligt. Het zal dan echter niet mogen voorkomen, dat de nationale regeringen eenzijdig om welke reden dan ook weer overgaan tot het instellen van belemmerende maatregelen. Dit zou immers betekenen, dat dan het effect ten aanzien van de verhoogde efficiency van de Europese productie weer verloren gaat, doch tevens dat nog weer eens extra kapitaalverliezen zouden optreden. In elke étape zal dan ook niet alleen elk deelnemend land zich bereid moeten verklaren de overeengekomen maatregelen te nemen, doch tevens moeten verklaren, dat het het effect van deze maatregelen niet weer op enigerlei wijze zal ongedaan maken. Treden onvoorziene moeilijkheden op, die vroeger wellicht aanleiding zouden hebben gegeven tot het toepassen van nationale beschermingsmaatregelen, dan zullen in de toekomst oplossingen voor deze moeilijkheden moeten worden gevonden op multilaterale basis, d.w.z. dat de moeilijkheden zullen moeten worden besproken door de deelnemende landen gezamenlijk en maatregelen ter oplossing hiervan slechts mogen worden genomen in onderling overleg na bestudering van alle gevolgen, die de ter oplossing aan te wenden maatregelen voor Europa als geheel, zullen hebben. Hier zou t.z.t. een bepaalde arbitrage kunnen worden geïntroduceerd.

Dir. Gen. v. d. B. E. B.
Dir. Mult. Zaken
Afd. V
6 Mei 1950.